

169000

นางกนิษฐา ชิตช่วง : สิทธิของราษฎรไทยในการใช้ประโยชน์และเป็นเจ้าของที่ดิน พ.ศ.  
2444-2468 : ศึกษากรณีที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง (THE RIGHTS OF THAI PEOPLE  
TO LAND USE AND LAND OWNERSHIP 1901-1925 : A CASE STUDY OF THE  
LOWER CHAOPHRAYA BASIN) อ.ที่ปรึกษา : อาจารย์ ดร.สุเนตร ชุตินธรานนท์,  
อ.ที่ปรึกษาร่วม : รองศาสตราจารย์ ดร. ธิดา สาระยา, 175 หน้า. ISBN 974-17-7070-7

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาถึงความเป็นมาของสิทธิในการใช้ประโยชน์  
และเป็นเจ้าของที่ดินของราษฎรไทยในเขตพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง ซึ่งครอบคลุมพื้นที่  
กรุงเทพฯ นนทบุรี อยุธยา สระบุรี ลพบุรี อ่างทอง สิงห์บุรี ปทุมธานี นครนายก สมุทรปราการ  
นครปฐม ราชบุรี ซึ่งจากการศึกษาพบว่าราษฎรไทยในเขตพื้นที่นี้ในอดีตนับตั้งแต่สมัยอยุธยาเป็น  
อย่างน้อยจนถึงช่วงก่อนการประกาศใช้ “ประกาศออกโฉนดที่ดิน ร.ศ. 120” (พ.ศ. 2444) เคยมีสิทธิ  
ในการใช้ประโยชน์และเป็นเจ้าของที่ดินโดยพฤตินัยที่เรียกว่าสิทธิเหนือที่ดิน และวางอยู่บนหลัก  
การการทำประโยชน์ในที่ดินจนเกิดกรรมสิทธิ์ขึ้น โดยราษฎรจะมีอำนาจอิสระในการเป็นเจ้าของ  
กรรมสิทธิ์ในที่ดินโดยไม่ต้องซื้อ เพียงแต่ต้องแบ่งผลประโยชน์ให้กับรัฐตามพันธระสัญญาในรูป  
ภาษีอากร ทำให้สิทธิดังกล่าวยังคงมีความผูกพันกับระบบมูลนายไพร่ เนื่องจากราษฎรทั้งหลายต้อง  
ขึ้นทะเบียนเป็นไพร่มีสังกัดมูลนายและมูลนายเป็นผู้รวบรวมบรรดาผลประโยชน์ที่เป็นส่วนแบ่ง  
จากราษฎรเพื่อนำเข้าสู่รัฐอีกทอดหนึ่ง

ครั้นเมื่อพฤติกรรมการทำประโยชน์ในที่ดินขยายตัวมาสู่การปลูกพืชเศรษฐกิจอย่างกว้างขวาง  
ซึ่งรวมถึงการปลูกข้าวด้วย ได้ส่งผลอย่างมากที่ทำให้ที่ดินมีมูลค่าเป็นตัวแทน อันนำมาสู่การที่รัฐจะ  
ให้ความสนใจกับการครอบครองที่ดินแทนการควบคุมกำลังคน การที่ดินมีมูลค่าเป็นตัวแทนและ  
มีค่าคงเดียวกับทรัพย์สินทำให้รัฐต้องการควบคุมที่ดินโดยตรงผ่านมาตรการต่าง ๆ ได้แก่ การควบคุม  
ที่ดินผ่านชุมชนชาวต่างชาติ และระบบเจ้าภาษีนาอกร ในสมัยรัชกาลที่ 2-3 และการควบคุม  
ด้วยกลไกทางกฎหมายในช่วงรัชกาลที่ 4-6 อันเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการควบคุมระบบกรรมสิทธิ์  
ที่ดินอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร แต่ถึงแม้รัฐจะมีวิธีการจัดระบบกรรมสิทธิ์ที่ดินที่เป็นลายลักษณ์อักษร  
แต่ผลลัพธ์ที่ออกมา รัฐก็ยังคงคำนึงถึงหลักการเรื่องของการทำประโยชน์จนเกิดกรรมสิทธิ์ขึ้น  
โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่สังคมไทยกำลังก้าวสู่ความทันสมัย พ.ศ. 2444-2468 อันเป็นช่วงเวลา  
ที่วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ทำการศึกษา

ภาควิชา ประวัติศาสตร์  
สาขาวิชา ประวัติศาสตร์  
ปีการศึกษา 2547

ลายมือชื่อนิสิต.....  
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....  
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

169000

## 4380901022 : MAJOR HISTORY

KEYWORD : THE RIGHTS OF THE THAI PEOPLE

KANITHA CHITCHANG: THE RIGHTS OF THAI PEOPLE TO LAND USE AND LAND OWNERSHIP 1901-1925 : A CASE STUDY OF THE LOWER CHAOPHRAYA BASIN. THESIS ADVISOR: SUNAIT CHUTINTARANOND, Ph.D., THESIS COADVISOR : ASSOC. PROF. DHIDA SARAYA, Ph.D., 175 pp. ISBN 974-17-7070-7.

This thesis studies the rights of Thai people to land use and land ownership in the area of the Lower Chaophraya Basin, an area including the provinces of Bangkok, Nonthaburi, Ayutthaya, Saraburi, Lopburi, Ang Thong, Singburi, Pathum Thani, Nakhon Nayok, Samutprakan, Nakhon Pathom, and Ratchaburi. Thai people in this area had de facto rights to land use and land ownership from the Ayutthaya period down to the Ratanakosin period before the enforcement of the law on land registration of R.S.120 (1901). This was because these rights were based on the principle that working the land gave a person rights to ownership without having to purchase the piece of land concerned. But these people would have to share the benefits from the land with the state through payment of taxes. At the same time, Thai people's rights to land use and land ownership also depended upon the structure of the manpower control (or *munnai-phrai*) system.

When the circumstances of land use changed, because of increased growing of cash crops, especially rice, the value of land rose in economic and monetary terms. This led to the state becoming more concerned with issues of land ownership rather than manpower control. The monetary value of land made it an economic asset. The state tried to control the land directly in many ways, such as through direct control over ethnic groups, reform of the taxation system (tax farming), and finally the passing of the law on land registration. Although the state tried to reform the practice of land use and land ownership, emphasising the legality of documents, especially between 1901 and 1925, the "modernising" period studied in this thesis, it still paid heed to the age-old principles of land use leading to ownership rights.

Department      History  
Field of study    History  
Academic year    2004

Student's signature.....

Advisor's signature.....

Co-advisor's signature.....